

KRÖNIKA.

🕒 2016-05-15 07:45

Sykes-Picot och den västerländska historielösheten

Oavsett hur det går med IS i framtiden, så kommer kurdernas nya status i regionen knappast att gå att backa tillbaka igen.

Om några dagar fyller Sykes-Picotavtalet 100 år. Avtalet, som slöts den 16 maj 1916 mellan dess upphovsmän Mark Sykes och Francois Georges-Picot, var en kolonial överenskommelse mellan Storbritannien och Frankrike för att stycka upp Mellanöstern. Det osmanska riket såg inte ut att gå särskilt segrande ur det första världskriget, och hade redan varit i förfall – som ”Europas sjuke man” – i många år.

Imperialisterna ritade upp artificiella gränser i Mellanöstern, där det inte alls fanns några. Rakt i sanden, i åkrar, skogar eller ibland mitt i samhällen. Nya nationalstater karvades fram ur det historiska Sham, eller Levanten, som i många århundraden varit ett etniskt lapptäcke. Dessutom var avtalet helt hemligt – det slöts utan att några av invånarna som berördes fick påverka planerna. Allt offentliggjordes först i november 1917, efter att Lenins bolsjeviker tagit över de tsarryska arkiven och kommit över en kopia.

Avtalet lade grunden till hur det moderna Mellanösterns gränser ser ut, och hur Turkiet, Syrien, Libanon, Jordanien, Palestina och Israel samt Irak sedan växte fram i flera andra uppgörelser. Allt sedan dess har många människor i dessa stater varit mycket bittra och förbannat Sykes-Picot. Araber, som britererna först lovade ett storrike, fick i stället se sina hemområden och klaner delas in i flera mindre arabiska stater. Där exploderade den moderna arabnationalismen. Osmanska turkar upplevde ett gigantiskt trauma. Deras nationalistiska arvtagare vill än i dag återskapa Turkiets storhet i regionen. Kurderna fick inte någon egen stat alls, utan blev i stället diskriminerade minoriteter i fyra olika stater. Mot detta har kurderna gjort uppror – i 100 år.

Sykes-Picot är inte den enda orsaken bakom de decennier av konflikter och etniska spänningar som präglat det moderna Mellanöstern. Men på samma sätt måste många av dagens problem ses i ljuset av avtalet 1916 och dess konsekvenser.

Därför har det varit nedslående att se, när jag rest landet runt de senaste åren för att föreläsa om det nuvarande kriget i Irak och Syrien, hur väldigt små kunskaper de flesta svenskar har om denna bakgrund. Bland vuxna åhörare på Stockholms litteraturmessa såväl som i en gymnasieklass i Skåne, brukar mycket få kunna räcka upp handen och berätta.

BÄST & SÄMST

Bäst just nu: Att intresset och omtanken för Syrien trots allt fortsätter växa, hos många svenskar.

Sämst just nu: Turkiets fortsatta nedslag mot den fria journalistiken.

Men ingen skuld bör läggas på dem, som individer. Felet ligger i hur både vårt svenska och flera andra europeiska samhällen har en förmåga att lägga sig till med en historielöshet. Inte på så vis att människor glömt bort sin egen bakgrund. Men det saknas ofta tillräckliga kunskaper om den enorma påverkan européer haft på människor i andra delar av världen.

Bristen på kunskap och medvetenhet gör att många i väst verkar tro att problemen i det "bråkiga" Mellanöstern uppstått bara helt av sig själva. Man blir så trött på det. "Släpp en atombomb på allt så vi blir kvitt skiten!" Eller hur?

När avtalet nu fyller 100 år, kontrolleras inte längre en enda meter av den syrisk-irakiska gränsen av vare sig Damaskus eller Bagdad. Gränsen kontrolleras i stället i norr av kurder, som gärna hänvisar till 1916 och andra svek, som en motor bakom deras kamp för självstyre. Samt i söder, av Islamiska staten. När IS utropade sitt kalifat i juni 2014 firade de inte dagen med militärparader eller halshuggningar på löpande band. I stället släppte de en propagandavideo, "Farväl till Sykes-Picot".

I dag har både Irak och Syrien upphört att existera som intakta stater. Oavsett hur det går med IS i framtiden, så kommer kurdernas nya status i regionen knappast att gå att backa tillbaka igen. Nästan säkert håller därför ett nytt slags Mellanöstern på att födas. Men Syrien är förstört, vilket betyder att många av de flyktingar som kommit till Europa och Sverige inte kan, eller vill, åka hem igen. De är därför en del av vårt samhälle och vår framtid.

Det gör att vi nu har en större skyldighet än någonsin tidigare, att förstå den region och kontext alla dessa människor kommit från. Särskilt som konsekvenserna av Sykes-Picot ännu är fullt levande, 100 år efter att avtalet undertecknades.

JOAKIM MEDIN

[Tweeta \(https://twitter.com/share\)](https://twitter.com/share)

[Mejla \(mailto:?subject=ETC-TIPS%3A%20Sykes-Picot%20och%20den%20v%C3%A4sterl%C3%A4ndska%20historiel%C3%B6sheten&body=H%C3%A4r%20%C3%A4r%20en%20artikel%20jag%20vill%20tipsa%20dig%20om%3A%20https%3A// uppsala.etc.se/kronika/sykes-picot-och-den-vasterlandska-historielosheten\)](mailto:?subject=ETC-TIPS%3A%20Sykes-Picot%20och%20den%20v%C3%A4sterl%C3%A4ndska%20historiel%C3%B6sheten&body=H%C3%A4r%20%C3%A4r%20en%20artikel%20jag%20vill%20tipsa%20dig%20om%3A%20https%3A// uppsala.etc.se/kronika/sykes-picot-och-den-vasterlandska-historielosheten)

[Skriv ut](#)